

Laat de steriele wensen achterwege

Noelsspeak

Geert Noels

In Noelsspeak spreekt econoom en Econopolis-stichter Geert Noels zich maandelijks onomwonden uit. Vandaag heeft hij het over de hoge burn-out- en suïcidecijfers in ons land.

ZELFDODINGSCIJFERS WERELDWIJD

leeftijdsonafhankelijke cijfers voor mannen en vrouwen wereldwijd in 2015 (per 100.000)

Bron: Ministerie van Gezondheid (OESO-staten)

Jean Vanempten

De Britse comedian Ricky Gervais heeft Hollywood tijdens de uitreiking van de Golden Globes een spiegel voorgehouden. Zijn speech was brutaal, gevat en grappig - dat laatste alleen als het niet over jou ging. Gervais is de Kaaiman van de entertainmentwereld, de nar die de dingen duidelijk stelt. Iedereen lacht, en hoopt dat hij niet de volgende is die aan de beurt komt.

Ook bij onze talloze nieuwjaarsrecepties horen speeches. Meestal worden daarin makkelijke boodschappen gebracht, met gulle bedankingen en beste wensen. Maar aan het begin van het jaar mogen we ook eens ernstiger zijn, en stilstaan bij dingen die echt niet horen. Zoals de onaanvaardbaar hoge suïcidecijfers en het hoge aantal burn-outs, depressies en andere slepende mentale problemen.

Ons land scoort daarin het slechtst van alle West-Europese landen. (zie grafiek) Zelfs als Belgen in het buitenland gaan wonen, is hun suïcidecijfer daar bij de hoogste, zoals het geval is in Nederland. Een op drie mannen en vrouwen zegt ooit suïcidale gedachten te hebben gehad.

Het valt op dat de cijfers in het zuiden van Europa veel lager zijn, een derde van de Belgische. Er is dus iets structureels fout in onze maatschappij. De verschillen tussen België en Nederland tonen dat ook aan: onze noorderburen tellen 'slechts' de helft van de zelfdodingen.

We leven dus in een maatschappij waar veel mensen ongelukkig zijn, zelfs een einde willen maken aan hun leven. Dat fenomeen duurt nu al enkele decennia. De verschillen tussen Wallonië en Vlaanderen zijn trouwens niet zo groot. Opvallend is wel dat ook economisch sterke regio's slecht scoren: West-Vlaanderen scoort zelfs het slechtste.

Als je alle feiten op een rijtje zet, tekent zich een beeld af van een maatschappij die te weinig zorg draagt voor zijn menselijk kapitaal. Zuiderse landen hebben een zwakkere economie, maar een hechtere en warmere samenleving. Zelfs de vele donkere dagen in de Scandinavische landen hebben een minder deprimerend effect dan het gebrek aan elementaire eerstelijnszorg in ons land.

Eén groep als schuldigen aanwijzen - de werkgevers, bijvoorbeeld - is onjuist. Het belabberde mentaal welbevinden is een collectief probleem. En het begint vroeg. Onze jeugd wordt geconfronteerd met koude en steeds grotere scholen. Dat gigantisme leidt tot meer pesterijen, meer racisme en meer agressie. En laat net pesterijen een belangrijke reden voor zelfdoding bij jongeren zijn.

Onze jonge mensen worden gekneed tot gewillige elementen, ontdaan van hun scherpe randjes - hun kleur en glans, zeg maar - om mee te draaien als een radertje van een economie die zo productief mogelijk moet zijn. Die continue druk om productief te zijn is het spiegelbeeld van een dure en inefficiënte overheid, die maakt dat België de wereldkampioen belastingen is, het grootste museum van wereldwijd uitgevonden taksen, en vooral arbeid waanzinnig blijft belasten.

Die druk op mensen vertaalt zich in een uitstoot van menselijk kapitaal. We denken dat het volstaat mensen te vergoeden omdat ze niet langer meekunnen, terwijl we moeten ingrijpen. We moeten de druk op hen verlichten, hen begeleiden, en het systeem warmer, inclusiever en menselijker maken. We kunnen misschien beginnen met psychotherapie ernstig te nemen en terug te betalen, en aandacht te geven aan elk individu.

Charlatans verwijderen

Nee, we moeten mensen niet gelukkiger maken omdat ze dan productiever zijn. We moeten het menselijk kapitaal verzorgen omdat dat zo hoort in een moderne maatschappij. We zijn het slechtste land ter wereld, verdorie! We moeten meer geld investeren in psychotherapie in plaats van ons geweten te sussen met het schaamlapje dat de regering aan die sector uitdeelde. En ondertussen moeten we de charlatans vakkundig uit de psychotherapie verwijderen.

Ik hoop in 2020 een kentering te zien. Ik pleit voor een moment van reflectie op alle nieuwjaarsrecepties die nog volgen. Vraag de mensen die in hun familie- en vriendenkring met burn-out, depressie of zelfdoding te maken kregen hun hand op te steken. En je zult zien: de meeste glazen champagne worden opzijgezet, want bijna de hele zaal zal zijn hand opsteken.

Laat het laagje oppervlakkige schijn van geluk, verborgen onder de steriele nieuwjaarswensen die we uitwisselen, plaatsmaken voor warme, intense en bezorgde gesprekken over wat ons moet bezighouden: hoe kunnen we ons menselijk kapitaal beter verzorgen en veiligstellen?

Mocht Ricky Gervais het woord krijgen op een sjieke nieuwjaarsreceptie, hij zou zeggen: 'België, jullie hebben geweldige voetballers, die allemaal zo snel mogelijk het land willen verlaten, en een hoop mensen die zo snel mogelijk deze wereld willen verlaten. Get your act together!'

*** Geert Noels, econoom en medeoprichter van Econopolis**